

A man with a beard, wearing a white kippah and a white tallit over a dark shirt, is standing at a wooden podium. He is holding an open book and appears to be reading or speaking. The background is a solid purple color.

שיחות מוסר ודרשות
על סדר פרשיות השבוע

עזקב

הרב אפרים כחלון שליט"א
RabbiEfraim@BeEzratHaShem.org

פֶּרֶשֶׁת עֵקֶב

לָמָּה עֲבָרִינִים תּוֹרְמִים כָּסֶף?

תַּכְסִּיסִים וְשִׁטּוֹת

כָּלֵם חוֹשְׁבִים שֶׁהֵם מַכִּירִים אֶת אוֹתוֹ "מֶלֶךְ זֶקֶן וְכָסִיל" (קֹהֶלֶת ד, יג, וְעַיֵן בְּמִדְרַש רַבָּה קֹהֶלֶת פָּרָשָׁה ד סִימָן א), הַיֵּצֵר הָרַע, שֶׁאִפְלוּ יוֹצְרוֹ קִרְאוֹ רָע (קְדוּשֵׁין דָּף ל עַמּוּד ב), וְהַפֹּלָא הַגָּדוֹל, שֶׁלְמִרוֹת שְׁכָלָם מַכִּירִים אוֹתוֹ, נִכְשָׁלִים שׁוֹב וְשׁוֹב, "וְאֵין צָדִיק בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחָטָא" (עַיֵן קֹהֶלֶת ז, כ).

וְהַטָּעִם לָזֶה, שֶׁדִּרְכֵי הַיֵּצֵר הָרַע שׁוֹנִים וּמִשְׁנִים, 'וְשִׁבְעָה שְׁמוֹת יֵשׁ לַיֵּצֵר הָרַע' (סֵפֶה דָּף נב עַמּוּד א), וְכָל פַּעַם בָּא לְאָדָם בְּצוּרוֹת שׁוֹנוֹת וּבִאֲפָנִים שׁוֹנִים וּמִשְׁנִים.

וּמִטָּעִם זֶה חוֹבָה עָלֵינוּ לְשַׁמַּע לְגֵאוּנֵי הַדּוֹרוֹת חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל, "הִמָּה הַגְּבֻרִים אֲשֶׁר מַעֲוֹלָם אֲנָשֵׁי הַשֵּׁם" (בְּרַאשִׁית ו, ד), הַגְּבֻרִים הַכּוֹבְשִׁים אֶת יִצְרָם (אֲבוֹת פָּרָק ד מִשְׁנָה א), שֶׁכִּבְר טָרְחוּ לְגִלוֹת "שֵׁשׁ דָּרָךְ יֵשׁ לִפְנֵי אִישׁ וְאַחֲרִיתָהּ דִּרְכֵי מוֹת" (מִשְׁלֵי טז, כה).

גֵּן הַמְּבוּכָה

וְכַפִּי שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ מֹשֶׁה חַיִּים לוֹצֵאטוּ לִפְנֵי כְּמַאתִים שְׁמוֹנִים שָׁנָה בְּסִפְרוֹ מִסֵּלֶת יִשְׂרָאֵל (פָּרָק ג) : 'הֵא לָמָּה זֶה דּוּמָה? לָגֵן

לָמָּה עֲבָרִיגִים תּוֹרָמִים כָּסֶף

הַמְּבוּכָה, הוּא הֶגֶן הַנְּטוּעַ לְצַחֲוֹק הַיְדוּעַ אֶצֶל הַשָּׂרִים, שֶׁבִּין הַנְּטִיעוֹת יִשָּׁנִים שְׂבִילִים רַבִּים נְבוּכִים וּמַעֲרָבִים, וְכָלֶם דּוּמִים זֶה לָזֶה, וְרַק הַעוֹמֵד כְּבָר מִלְמַעְלָה וְעֹבֵר דְּרָכָה הוּא "הַבֵּין דְּרָכָה" וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ" (אִיּוֹב כח, כג), וְהוּא יוֹכֵל לְהִזְהִיר אֶת הַהוֹלְכִים בָּם, לֹאמֹר: זֶה הַדֶּרֶךְ לָכּוּ בּוֹ! וְהִנֵּה, מִי שִׁירְצָה לְהֶאֱמִין לוֹ, יִגִּיעַ לְמָקוֹם הַמֵּיָעָד, וּמִי שֶׁלֹּא יִרְצָה לְהֶאֱמִין וְיִרְצָה לָלֶכֶת אַחֵר עֵינָיו, וְדַאי שִׁישָׂאֵר אוֹבֵד וְלֹא יִגִּיעַ אֵלָיו.

גַּם בְּפָרְשָׁתֵנוּ טְמוּנָה אַחַת מַעֲצוֹת רַבּוֹתֵינוּ שֶׁגָּלוּ לָנוּ אִיךָ לְהִתְגַּבֵּר עַל הַיֵּצֶר הָרָע, שֶׁמִּפִּיל בְּנִקְדָּה הַזֹּאת אֶת יִרְאֵי ה'.

כָּל הַמְצוּה

מִבָּאֵר בְּפָרֶשֶׁה הַצּוּוֵי הָאֱלֹקִי "כָּל הַמְצוּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצוּה הַיּוֹם תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת לְמַעַן תַּחֲיִין וְרַבִּיתֶם וּבִאתֶם וִירִשְׁתֶּם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לַאֲבֹתֵיכֶם" (דְּבָרִים ח, א).

וְהַשְׂאֵלָה מִתְבַּקֶּשֶׁת, לָמָּה הַכְּתוּב מְזַכֵּיר וְאוֹמֵר "כָּל הַמְצוּה" בְּלִשׁוֹן יַחִיד, הֲלֹא מְצוֹת רַבּוֹת נִצְטוּנוּ? וְאִם הַכּוֹנֵה בְּאַמֶּת לְמְצוּה אַחַת מֵהֵי הַמְצוּה הַמְּפֹלָאָה הַזֹּאת שֶׁהַזְכִּיר הַכְּתוּב לְהִזְהִיר עָלֶיהָ? (עֵין בְּרֶשׁ"י וּבַחֲזָקוֹנִי וּבְדַעַת זְקֵנִים וּבְרַבֵּנוּ בַּחֲזָקוֹנֵינוּ).

חֻכְמַת הַפְּסִיכּוֹלוֹגִיָּה

חֻכְמַת הַפְּסִיכּוֹלוֹגִיָּה לְמַדּוֹ אוֹתָנוּ שֶׁ"חֻכְמָה בְּגוֹיִם - תֵּאֱמִין" (מִדְּרַשׁ רַבָּה אֵיכָה פְּרָשָׁה ב סִמָּן יג). אַחַת מֵהַחֻכְמוֹת הַמְּפֹלָאוֹת שֶׁהִתְגַּלוּ בְּמֵאֲתָיִם

פִּרְשֵׁת עֵקֶב

השָׁנִים הָאֲחֵרוֹנוֹת הִיא חֲכַמַּת הַפְּסִיכוֹלוֹגְיָה, בְּעֵת הַחֲדָשָׁה הַפְּסִיכוֹלוֹג שֶׁנִּתֵּן לְרֹאוֹת בּוֹ הָרָאוֹן, הוּא הַפְּסִיכוֹלוֹג הַגֶּרְמָנִי וִילְהֶלֶם מַקְסִימִילְיאַן וּוֹנֶדְט, אָבִי הַפְּסִיכוֹלוֹגְיָה הַמִּוֹדֶרְנִית, וּבִשְׁמוֹ הַמְקָצֵר 'וִילְיאַם וּוֹנֶט'. הִרְבֵּה לִפְנֵי וִילְיאַם וְשֶׁאֵר הַפְּסִיכוֹלוֹגִים בְּתוֹרַת הַנֶּפֶשׁ וְלִהְבִּדִיל מֵהֶם כָּתְבוּ חֲכָמֵינוּ אֶת הַגִּיגִיָּהם הָאֱלֵקִיִּים שְׁכָלוּלִים בָּהֶם כָּל הַחֲכָמוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, וְכִמְאֹר רַבּוּתֵינוּ 'הַפֶּךָ בָּהּ וְהַפֶּךָ בָּהּ דְּכִלָּא בָּהּ' (אֲבוֹת פָּרָק ה' מִשְׁנָה כב), וְמִי שֶׁמֵּתַעֲמֵק רוֹאֶה שְׁגָם בְּתוֹרַת הַפְּסִיכוֹלוֹגְיָה הָאֲנוּשִׁית, חֲכָמוֹ וְהַשְׁכִּילוֹ חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל.

בְּעֵקֶבּוֹת כֶּף כּוֹתֵב הַמִּשְׁגִּיחַ הַמְּפָרֶסֶם, אִישׁ הַמַּחֲשָׁבָה, הָרַב שְׁלֹמֹה ווֹלֶבֶה זצ"ל (אֲגָרוֹת וְכַתָּבִים, חֶלֶק ב סִימָן תַּמַּד אוֹת ג) : 'צָרִיךְ לְהִרְאוֹת לַצִּיּוֹר דּוֹקָא אֶת הָעֵמֶק הָעֲצוּם שֶׁל חו"ל, הָרָאוֹנוֹת וְהָאֲחֵרוֹנִים בְּחִדְרָהּ לַכּוֹחַ הַנֶּפֶשׁ'.

לְהַכִּיר אֶת הַחֲלָשׁוֹת

כְּשֶׁהָאָדָם מְכִיר אֶת חֲלָשׁוֹת נַפְשׁוֹ, הוּא יוֹדֵעַ אֵיךְ לְהִתְמוֹדֵד גַּם כֵּן מוֹל תִּיצֹר הָרַע שֶׁבִּקִּי בְּחֲלָשׁוֹתָיו לֹא פָּחוֹת מִמֶּנּוּ. אֶחָד הַכָּלָלִים הַגְּדוֹלִים בְּתוֹרַת נַפֶּשׁ הָאָדָם, כָּלְלוּ לָנוּ חו"ל בְּאֶמְרָם: 'אֵין אָדָם רוֹאֶה חוֹבָה לַעֲצָמוֹ' (שִׁבְתָּ דָּף קִיט עֲמוּד א), כָּל אָדָם לֹא מִשְׁנֶה כְּמָה רָע הוּא, תְּמִיד יִמְעִיט מֵעֲצָם הָרַע שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, וְיִגְדִּיל אֶת כֶּף הַזְּכוּת בְּכָל דְּבָר. וְכֹאשֶׁר הוּא רוֹאֶה "שְׁכָל יֵצֵר מַחֲשֶׁבֶת לְבוֹ רַק רָע כָּל הַיּוֹם" (בְּרָאשִׁית ו, ה), מֵתַעֲוִיר בּוֹ הַמַּצְפוֹן הַפְּנִימִי, וּמִיד הוּא מִשְׁתִּיק אוֹתוֹ בְּאֶפְנֵים שׁוֹנִים.

וּמִפְּרָסְמִים הַדְּבָרִים שְׁגָם אִם תִּבְּא לְהוֹכִיחַ אֶחָד שֶׁהוּא רוֹצֵחַ וְגוֹנֵב וְנוֹאֵף (בְּתַקְוָה שֶׁיֵּשׁ לָּהּ אִמְצָא!!!), הוּא מִיד יִסְבִּיר לָּהּ (אִם הוּא לֹא

לָמָּה עֲבָרִיגִים תּוֹרָמִים כָּסֶף

יִזְכֶּה אוֹתָךְ 'בְּמַתַּת יָד', או 'בְּשִׁבְט פִּי' כִּמָּה הוּא טוֹב, וְכִמָּה הוּא תּוֹרֵם לְנִזְקָקִים וּלְנִצְוֵלֵי שׂוֹאָה, וְאַפְלוּ הוּא כָּתַב סֵפֶר תּוֹרָה, וְכָל זֶה הוּא עוֹשֶׂה בְּשִׁבִּיל לְהַשְׁתִּיק אֶת הַמִּצְפּוֹן. הִרְעִיז בְּזֶה שְׁכָל אָדָם רוֹצֶה לְהַרְגִּישׁ אֶת הַנִּזְקָה הַפְּנִימִית הַטְּהוֹרָה, כִּי עָקֵר כֵּחַ הַחַיּוּת הוּא רוֹחֲנִי.

הַמִּצְפּוֹן מְצִיק לוֹ, שֶׁהוּא גִנֵּב, מִלּוֹה בְּרַבִּית, "וַיִּדּוּ בְּכָל יוֹד כָּל בּוֹ" (בְּרַאשִׁית טז, יב), אֵיךְ מִשְׁתִּיקִים אֶת הַמִּצְפּוֹן הַזֶּה? פֶּה תּוֹרָמִים סֵפֶר תּוֹרָה, שֶׁם תּוֹרָמִים לְנִזְקָקִים, וְכִכָּה מִשְׁתִּיקִים אֶת הַמִּצְפּוֹן, וְאַפְשָׁר לְהַשְׁאֵר בְּדֶרֶךְ הַקְּלוּקָלָת הַזֶּה, עַד הַפֶּעַם הַבָּאָה שִׁיתְעוֹרֵר הַמִּצְפּוֹן.

בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מִשְׁקִיט הַמִּצְפּוֹן

בְּתַקוּפַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָרִאשׁוֹן עָבְרוּ עִם יִשְׂרָאֵל עַל שְׁלֹשׁ הָעֲבֻרוֹת הַחֲמִיּוֹרוֹת בַּתּוֹרָה: עֲבוּדָה זָרָה, גְּלוּי עֲרִיּוֹת וּשְׁפִיכוֹת דָּמִים (יוֹמָא דִּף ט עֲמוּד ב), הֵם הָיוּ בָּאִים לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ כְּדֵי לְהַרְגִּישׁ טְהָרָה מְחֻדָּשֶׁת וְאֵז לְבֹא וּלְהוֹסִיף עוֹד חֲטָאִים, הַמִּצְפּוֹן עוֹרֵר אוֹתָם שֶׁהֵם צָרִיכִים לְהַכְנִיס קֶצֶת קִדְשָׁה לְנִשְׁמָה, וְכִפִּי שְׁמוּכִיח אוֹתָם יִרְמִיָּה הַנְּבִיא בְּאֶמְרוֹ: "הַגִּבּוֹר רָצַח וְנָאֵף וְהַשֹּׁבֵעַ לַשֶּׁקֶר וְקִטֵּר לְבַעַל וְהַלֵּךְ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יִדְעָתֶם. וּבִאתֶם וַעֲמַדְתֶּם לִפְנֵי בֵּית הַזֶּה אֲשֶׁר נִקְרָא שְׁמִי עָלָיו וְאַמְרַתֶּם נִצַּלְנוּ לְמַעַן עֲשׂוֹת אֶת כָּל הַתּוֹעֲבוֹת הָאֵלֶּה" (יִרְמִיָּהוּ ז ט - י) כְּלוּמָר 'אַחֵר הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה תְּבוֹאוּ אֶל הַהִיכָל לְהַתְפַּלֵּל שָׁמָּה וְתֹאמְרוּ: "הִנֵּה בְּזֶה נִצַּלְנוּ מִהָעֶנֶשׁ הָרָאוּי לְבֹא עַל מַעֲשִׂים כָּאֵלֶּה". לְמַעַן תִּשׁוּבוּ לַחֲטָא וְלַעֲשׂוֹת שׁוֹב הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה וְתִהְיֶה בֵּית ה' סִבָּה וְעוֹר

פֶּרֶשֶׁת עֵקֶב

לַעֲשׂוֹת הַתּוֹעֲבוֹת בְּבִטְחָכֶם בּוֹ' (מצודת דוד ירמיהו פֶּרֶק ז פסוק י).
וְלָכֵן אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: 'יִתְבַטֵּל הַבַּיִת! (שם פסוק יד), כִּי
שֶׁלֹא יִהְיֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַגֹּוֹרֵם לְהִשְׁתַּקֵּת מִצְפוֹנָם, וְכַגֹּוֹרֵם מִסוּבָּב
לְהַמְשִׁךְ הַחֲטָאִים.

רֹאשׁ אֲרָגוֹן הַפֶּשַׁע וְהַתְּרוּמָה

לִפְנֵי כִּמָּה שָׁנִים אַחַת הִישִׁיבוֹת הַטּוֹבוֹת הַיּוֹשְׁבִים רִאשׁוֹנָה
בְּמַמְלַכַת הַתּוֹרָה, עָשְׂתָה עָרֵב הַתְּרֻמָּה לִישִׁיבָה. אַחַד הַתְּלִמִּידִים
הָיָה בֶּן שֶׁל אֶחָד מֵרֹאשֵׁי אֲרָגוֹנֵי הַפֶּשַׁע הַגְּדוֹלִים בְּאֶרֶץ. הָאָמָא
וְהֵבֵן חֲזָרוּ בְּתִשְׁבוּבָה, וְהָאָבָא נִשְׁאַר בְּדֶרֶךְ הַחֲטָאִים שְׁלוֹ.

כְּהִפְרַת הַטּוֹב לְמוֹסָד הַחֲלִיט הָאָבָא שֶׁהָיָה מְבַקֵּשׁ גַּם בְּעוֹלָם
הַפֶּשַׁע וְגַם בְּעוֹלָם הַמִּשְׁטֶרֶה, לִצְאָת מִמַּחְבֹּאוֹ, וְלִבְאָ לְכַנֵּס
הַהִתְרַמָּה.

הוּא הִגִּיעַ עִם אֲבִטְחָה יוֹתֵר מֵרֹאשׁ מְמַשְׁלָה, וּבְמַהֲלֶךְ הָעָרֵב הוּא
עָמַד וְתָרַם סָכּוּם גְּדוֹל, כְּשֶׁמִּנְחָה הָעָרֵב הִכְרִיז אֶת שְׁמוֹ כְּתוֹרֵם
נִכְבָּד, מִיָּד מְכַל הָאוֹלָם קָפְצוּ שׁוֹמְרֵי רֹאשׁ שֶׁהָיוּ מְסוּיִם וּבָאוּ
לְשִׁמּוֹר עָלָיו, הֵם חֲשָׁשׁוּ אוֹלֵי יֵשׁ כָּאֵן אִיזוֹ 'תְּכַנִּית חֲסוּלִי'.

הָרִי שֶׁאֶפְלוּ אָדָם כָּזֶה שְׂרוּצָח וְגוֹיֵב בְּלִי לְמַצְמֵץ, פְּתָאוּם
מִתְעוֹרְרֵת בּוֹ אִיזוֹ נִקְדָּה שֶׁהוּא מִשְׁתִּיק אוֹתָה עִם תְּרוּמָה לִישִׁיבָה,
אוּ מִצּוֹה אַחֲרֵת. מֶה עָשׂוּ עִם הַתְּרוּמָה שְׁלוֹ זוֹ עוֹד שֶׁאֵלָה הַלְכָתִית
אִם מִתֵּר לְקַחַת אוֹ לֹא, אֲבָל בְּדֶרֶךְ כָּלֵל מְמַלֵּץ לֹא לְסָרֵב לְאֻנְשִׁים
כְּאֵלָה, שֶׁמִּמָּחִים בְּלִהְעֵבִיר אֶת הָאָדָם מִהָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן לְעוֹלָם

למה עבר־יגים תורמים כסף

העליון.

המצפון של היטלר

בכח הזה הפיר אפלו גדול צוררי היהודים היטלר ימח שמו וזכרו. ולמד את בני עמו וישטף את מוחם 'שחייב אדם לרחש אי אמון כלפי הרוח והמצפון, ולתת אמון באינסטינקטים שלו, מכתמים אותנו בשם אויבי הרוח אמנם כן, כך הננו' וכדיעתו הפנימית שמקור הכח האלקי הרוחני הזה מגיע מהיהודים הכריז אותו צורר: 'לוחות הר סיני אבד ערכם, המצפון אך המצאה יהודית הנהו', ובהכרזה לאנשיו אמר: 'אני משחרר את האנשים מכבלי הרוח אשר נהפך למטרה בפני עצמו, מן הענויים הנאלחים והמשפילים של חזיון שוא המכנה מצפון ומוסר, ומן התביעות לחרות ולעצמאות אישית אשר רק מעטים מסגלים לקבל אותן' (מתוך ספר אורות להראי"ה קוק אורות התחיה חלק א שנת תשע"א פרק ב עמוד 43 הערה 73 שצטט מתוך ספרו של דוקטור הרמן ראושנינג מחבר הספר 'שיחות עם היטלר' עמודים 195-193), החרות האנושית לדעת היטלר, היא התעלמות מחלטת מהמצפון, ולא צריך לעשות אפלו קצת טוב כדי להמשיך ברע.

רב העולם אין להם את אותה תפיסת מחשבה חולנית של היטלר, ולכן הם מתייחסים למצפון ומשתיקים אותו.

האסטרטגיה של היצר הרע

את הנקודה הזו מכיר גם כן היצר הרע, וגם בה הוא משתמש,

פֶּרֶשֶׁת עֵקֶב

וְלָכֵן הִרְבֵּה פְּעָמִים הוּא לֹא מִפְּרִיעַ וְאָפְלוּ מִשְׁכַּנֵּעַ אֶת הָאָדָם שִׁיעֲשֶׂה אִיזוֹ מַצְוֶה אַחַת, כְּדִי לְהַשְׁתִּיק אֶת אוֹתוֹ מִצָּפוֹן, אוֹ כְּדִי שִׁיּוּכָל לְהַחֲטִיא אוֹתוֹ אַחֵר כִּד בְּכַפֵּל כְּפָלִים. וְלֹא רַק אֲצֵל אֲנָשִׁים שֶׁרְחוּקִים מִהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת הוּא מַגִּיעַ אֵלָּא אֲפֹלוּ לִירְאֵי הַשֵּׁם, הוּא נוֹתֵן לָהֶם רְעִיוֹן אֶיךָ לְהַשְׁקִיעַ אֶת כָּל הַכֹּחַ בְּמַצְוֶה אַחַת אוֹ שְׁתֵּים, וּבִזְוָה הֵם מוֹסְרִים נַפְשׁ, וּמִשְׁקִיטִים אֶת הַמִּצְוֹת הָרוֹחוּנִי, וּמִתְרַשָּׁלִים בְּעֲשִׂית שְׂאָר הַמִּצְוֹת.

אֵת הַסּוּד הַזֶּה מְגַלֶּה לָנוּ הָאוֹר הַחַיִּים הַקָּדוֹשׁ בְּפֶרֶשְׁתָּנוּ (דְּבָרִים פָּרָק ח פָּסוּק א) : 'הָאִישׁ מֹשֶׁה הַשְּׂכִיל בְּלִבּוֹת בְּנֵי אָדָם כִּי רוּחַ אֶחָד יִתְּעֵם כְּקֹטֵן בְּגָדוֹל, וְהוּא סֵלֶם לְהַמְעִיט בְּעִבּוּדָתָהּ' וְלִצְאָתָהּ מִדֶּרֶךְ הַחַיִּים, וְהוּא כִּי בְּעֲשׂוֹת הָאָדָם מִמִּצְוֹת ה' שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשׁ מִצְוֹת מֵאֲשֶׁר תְּבוֹאֶנָּה, אוֹ שִׁיחְזִיק בְּאַחַת מִכָּל מִצְוֹת ה' בְּתַמִּידוֹת וּבְזִרְיוֹת, יוֹלֵד בָּהֶם הוֹלָדָה רָעָה לְהַתְעַצֵּל בְּשְׂאָר הַמִּצְוֹת הַבָּאִים לִידָם, כִּי תִמְלֹא נַפְשָׁם בְּקִצָּת מִהַמִּצְוֹת, וּמֵה מְאֹד פֶּשַׁע נִגַּע זֶה, וּבִפְרָט בְּלֵב הַהוֹלָכִים בְּתוֹרַת ה' לְהַבְזוֹת הַמִּצְוֹת הַקְּלוֹת בְּרְאוּתָם שֶׁהֵם לוֹמְדֵי תוֹרָה וּמְקַיְמִים רַב הַמִּצְוֹת, וְזֶה הוּא הַסּוּבֵב יְסוּרֵי הָאֲנָשִׁים וַיִּמְצֹט כְּבוֹדָם וַיִּרְבֶּה יְגוֹנוֹתָם וַיִּשְׁפִּילֵם'.

כָּאֵן גִּלָּה לָנוּ הָאוֹר הַחַיִּים הַקָּדוֹשׁ אֶת הָאֶסְטֶרְטִגְיָה שֶׁל הַיִּצָּר הָרַע, כִּיּוֹן שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁלֹּא יִשְׁמְעוּ לוֹ לְבַטֵּל אֶת כָּל הַמִּצְוֹת הוּא מוֹתֵר מֵרֹאשׁ עַל כִּמָּה מִצְוֹת, כְּדִי לַגְרֹם לָאָדָם לְבִזּוֹת וּלְהַתְעַלֵּם מִשְׂאָר הַמִּצְוֹת.

הַמְּרָגֵל הַלְּבִנוֹנִי

לְאַחֲרוֹנָה הַתְּפָרֶסֶם סְפוּר שֶׁל עֶרְבִי לְבִנוֹנִי שֶׁהִיָּה הִרְבֵּה שָׁנִים

למה עברנים תורמים כסף

מרגל לטובת ישראל, והוא הצליח להכנס בדרך הגבוהה בחזבאללה ובממשלת לבנון, וכדי שלא יחשדו בו, מפעיליו הישראליים היו נותנים לו נשק שיצביר לארגוני הטרור כדי להראות לכלם שהוא תומך בהם.

באסטרטגיה הצבאית היה כדאי לקחת את הסכום שיפגעו עם הנשק הזה ויהרגו יהודים, רק כדי שימשיך למסר מידע שהציל מאות אלפי יהודים.

הרבה פעמים צריך לוותר על משהו אחד כדי לכבש משהו אחר, ככה גם השטן עובד.

וממשיך ומבאר האור החיים הקדוש: 'ואשר לזה בא נביא ה' בתוכחותיו ואמר "כל המצוה" - יחס את כללות התורה למצוה אחת, וצוה על כלה לבל יטעה בשגיון הנזכר' - כלומר אל תפל ברשת הזו של היצר הרע שנותן לך לעשות כמה מצות ולהזניח את כל השאר, אלא תתייחס לכל מצות התורה כמצוה אחת, ותקיים את כלן ללא שום יוצא מן הכלל.

שטייגן?

המחשבה הדמיונית שהיצר הרע נותן לאדם 'שעשיתי מספיק', 'ולא צריך יותר' כשמגיע לאדם בהקשרים רוחניים, היא מחשבת און, כי אין משג כזה ברוחניות 'עשיתי מספיק', וכפי שאמרו במדרש רבה (פרשת ויקרא פרשה ד סימן ב), 'אמר רבי שמואל בר אמי, מה שסגל אדם מצות ומעשים טובים - אינו מספיק להקבל היוצא מפיו' - אפלו על ההקבל שיוצא מפיו כשמדבר דבורים

פֶּרֶשֶׁת עֵקֶב

אֲסוּרִים, לֹא יִסְפִּיקוּ לוֹ כָּל הַמַּצּוֹת וְהַמַּעֲשִׂים הַטּוֹבִים שֶׁעָשָׂה (עֵינִי בְּשׁוֹת לְהוֹרוֹת נָתַן חֶלֶק גַּבְהֶקְדָּמָה).

בְּנִקְדָּה הָזוֹ עוֹרֵר הַגָּאוֹן הַמִּפְלֵא רַבִּי יִצְחָק הוּסְטֵנֶר זצ"ל, מְגִדוּלֵי הַדּוֹר הַקּוֹדֶם, בְּסִפְרוֹ פֶּחַד יִצְחָק (שְׁבוּעוֹת מֵאֶמֶר ד אֹת ב עֲמוּד מֵט), עַל הַמַּשָּׁג שֶׁנִּקְרָא בְּעוֹלָם הַיְּשִׁיבוֹת 'שְׁטֵיִיגֵן', שֶׁהוּא זְמַן מְסִים שֶׁהָאָדָם בּוֹחֵר לְהַשְׁקִיעַ בּוֹ וּלְהַתְעַלּוֹת יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהוּא רָגִיל, וּמִבָּאֵר 'הַפֶּחַד יִצְחָק' - שֶׁהַמַּשָּׁג הַשָּׂאוֹל הַזֶּה מַחְיֵי הַמַּעֲשֶׂה 'כְּלוּמֵר שְׁטֵיִיגֵן בְּקִנְיָנִים חֲמִרִים שֶׁהַכּוֹנֵה הִיא לְרִכִּישַׁת קִנְיָנִים, גְּדוּלָּה פִּי כְּמָה מֵאוֹתָהּ הַמִּדָּה הַנִּצְרָכֶת לָאָדָם, אֲךֹּ בְּעֵינֵי חֲכָמַת הַתּוֹרָה אֵין מַשָּׁג שֶׁתִּהְיֶה לוֹ חֲכָמָה זֹו יוֹתֵר מִהַמִּדָּה הַנִּצְרָכֶת וּמִכְרַחַת, כִּי הַכֹּל הוּא בְּגִדֵּר הַכֶּרֶחַ'.

נֶפֶשׁ בְּשִׁבוּעוֹת

לְפַעֲמִים בְּחַג שְׁבוּעוֹת אַחֲרֵי לְמוּד תּוֹרָה בְּהַתְמָדָה כָּל הַלַּיְלָה, יֵשׁ הֶרֶבָּה שְׁחוּשָׁבִים שֶׁעֲכָשׁוּ אֶפְשָׁר לְהַתְבַּטֵּל וּלְבַזּוֹ אֶת הַזְּמַן כִּי לְמִדְּנוּ מִסְפִּיק, וְזֹו עֲצַת הַיֵּצֶר הָרָע, שֶׁבְּחַג שְׁבוּעוֹת שֶׁהוּא יוֹם מִתֵּן תּוֹרָתָנוּ וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה לַתּוֹרָה, שֶׁבּוֹ דָּגִים כְּמָה סִיעָתָא דְּשִׁמְיָא תִּהְיֶה לָאָדָם בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה בְּכָל הַשָּׁנָה (כְּתָרִי אוֹתִיּוֹת מְרֻקּוּבִיץ) מִנַּחֲמָס אֲב תש"פ עֲמוּד קמב), הוּא יְבַזּוֹ זְמַן לֹא שׁוּם תּוֹעֵלָת, בְּטַעֲנָה 'כְּבָר לְמִדְּתִי מִסְפִּיק'.

קְלָפוֹת תְּפוּחֵי אֲדָמָה

בְּדֶרֶךְ זֹו בָּאֵר הַגָּאוֹן רַבִּי יוֹסֵף שְׁלֹמֹה כְּהֵנְמָן זצ"ל הֶרֶב מְפוֹנִיכּוֹ

למה עברִיגים תורמים כסף

את דברי המדרש (מדרש רבה פרשת בראשית פְּרָשָׁה כה סימן ג), 'עשרה מיני רעב היו בעולם' ומביאים חז"ל הקדושים רשימה של עשרה רעבים שמזכירים בתנ"ך. ולמרבה הפלא מבאר במדרש שהרעב העשירי הוא מה שנאמר "הנה ימים באים באים נאם ה' והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמע את דברי ה' " (עמוס ח, יא), ותמה, הרב מפוניבז', איך מונים את הרעב הרוחני לשמע את דבר ה', באותו מניין של תשעה מיני רעב שהביאו חרבן ומות לעולם, בעוד שהרעב הנה לכאורה ירבה תורה' ומרבה תורה מרבה חיים' (אבות פֶּרֶק ב משנה ז), וכי יש דבר יותר טוב "מלא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמע דבר ה'?

ובאר:

במארגות השואה האִימה, היו במחנות אנשים עשירים שהיו רגילים לאכל תפנוקים ומעדנים, ומחמת הרעב הנורא שהיה שם, היו ששים ושמים בכל קלפת תפוחי אדמה שמצאו שם, כי כשרעבים אוכלים הכל, גם פסלת וגם דברים לא נקיים.

אמרו פעם לאדמו"ר מצאנז רבי יקותיאל יהודה מקלויזנבורג וצ"ל, שהרב זילברשטיין שליט"א פסק שאין דין שמטה על קלפות של תפוחי אדמה. הוא שלח לרב זילברשטיין בקשה שיחזר בו מהפסק, כיון שלקלפות תפוחי אדמה יש דיני שמטה לכל דבר ותיבים לנהג בהן קדשה. והוא הוסיף: "אתם לא יודעים, כשהיינו בשואה ומצאנו קלפות תפוחי אדמה איזה מעדן מלכים זה היה".

כשיש רעב מסתפקים בכל דבר קטן.

פֶּרֶשֶׁת עֵקֶב

וּבִנְקָדָה הַזֹּאת יִהְיֶה הָרָעַב הַרוֹחוֹנִי בְּאַחֲרִית הַיָּמִים קָשָׁה מִכָּל סוּגֵי הָרָעַב הַקּוֹדְמִים, שֶׁלִּפְנֵי בֹא עַת הַגָּאֻלָּה אֲנָשִׁים יִרְעָבוּ לְלַחֲמָה שֶׁל תוֹרָה (עֵין חֲגִיגָה דף יד עמוד א ובמדרש רבה פֶּרֶשֶׁת וַיֵּרָא פֶּרֶשָׁה נד אות א) וּלְמִימֵי הַדַּעַת, וְדוֹקָא מַחֲמַת הָרָעַב הַגָּדוֹל יִתְפַּשְּׁרוּ עַל כָּל מִי שִׁיְהִיָּה מוֹכֵן לְדַבֵּר לִפְנֵיהֶם, וּבֵין הַדְּבָרִים יִזְינוּ אֶת עֲצָמָם גַּם בְּדְבָרִים לֹא נִקְיִים, וְיִסְתַּפְּקוּ גַּם בְּדָקָה שֶׁל תוֹרָה הַמְּכֻסָּה בְּאֵין סִפּוֹר רַעֲיוֹנוֹת אֲשֶׁר "אֱלֹהִים לֹא יִדְעוּם חֲדָשִׁים מִקָּרֵב בָּאוּ לֹא שֶׁעָרוּם אֲבִתֵּיכֶם" (דְּבָרִים לב, יז) וְחֻלְקָם הֵם דְּבָרֵי כְּפִירָה מִמֶּשֶׁשׁ (פְּנִינֵי הַיָּמִים שֶׁלִּזְיִנְגֵּר - פּוֹרִים עֲמוּד כה, וְסִפּוֹר בְּגִבָּה הָעֵינִים עֲמוּד 32).

כּוֹבֵעַ עַל הַמִּצַּח

נִמְצְאוּ לְמִדִּים, שֶׁאֵל לָנוּ לִשְׁמַע לַעֲצוֹת הַיִּצָּר הָרָע, וְלִהְיוֹת תַּפְק בְּמוֹעֵט בְּעֵינֵינוּ רוֹחוֹנִים, אֶלֶּא אֲדָרְבָּה לִשְׂאֵף לַעֲלוֹת וּלְהִתְעַלּוֹת כָּל הָאָפֶשֶׁר.

וּנְסִים בְּסִפּוֹר:

הַמַּגִּיד רַבִּי דָב מִמְזְרִיטְשׁ זצ"ל תִּלְמִיד הַבַּעַל שֵׁם טוֹב רָאָה פַּעַם אֶת אֶחָד מִטוֹבֵי תִלְמִידָיו מְהִלָּה שָׁמַח וְטוֹב לֵב כְּשֶׁכּוֹבְעוּ שְׁמוֹט עַל מִצָּחוֹ בְּתִנּוּחָה שְׁחָצִנִית מִשְׁהוּ. שֶׁאֵל הַמַּגִּיד מָה יוֹם מִיּוֹמִים, לְשִׁמְחָה מָה זֶה עוֹשֶׂה? הִשִּׁיב הַתִּלְמִיד בְּסִפּוֹק רַב: "הַיּוֹם לְמִדְתִּי שָׁשָׁה דָּפִים בְּנִשְׁמָה אַחַת" שָׁמַע זֹאת הַמַּגִּיד וְהִגִּיב כְּמִשִּׁיחַ לְפִי תָמוּ: "אִם לְאַחַר שָׁשָׁה דָּפִי גִמְרָא שׁוּמְטִים כּוֹבֵעַ, לְכֻמָּה דָּפִים זְקוּקִים כְּדִי לְזַרֵּק אֶת הַכּוֹבֵעַ לְחִלוּטִין?" הַתִּלְמִיד הִבִּין הֵיטֵב לָמָּה יִרְמְזוּ דְּבָרֵי הָרַב וּפָרַץ בְּבִכּי, מִנִּי אֵז דְּבִק בְּמַגִּיד

לָמָּה עֲבַרְיָנִים תּוֹרְמִים כָּסָף

מִמְזִרִיטָשׁ, וּבָרְבוּ הַבְּעַל שֵׁם טוֹב הַקָּדוֹשׁ, כְּדִי לְלַמֵּד מֵהֶם דְּרָכֵי
לְמוֹד נְכוֹנוֹת. אוֹתוֹ תְּלַמִּיד נוֹדֵעַ לְיָמִים כְּהֶגְאוֹן הַקָּדוֹשׁ רַבִּי מְנַחֵם
מִנְדֵּל מוֹיִטְבֶּסְק וְצ"ל בַּעַל 'פְּרִי הָאָרֶץ' (סֵפֶר זְכוִיּוֹת יוֹסֵף זְלַטְפוֹלֶר עֲמוּד
טו אוֹת ד', וּבִסְפָּר יַחַל יִשְׂרָאֵל לֹא חִלַּק וְעֲמוּד קסג).

לַפְעָמִים הַיֵּצֵר הָרַע נוֹתֵן לָאָדָם אֲפָשְׁרוֹת לְהַצְלִיחַ בְּאִיזוֹ שֶׁהִיא
דֶּרֶךְ בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, כְּדִי לְהַפִּיל אוֹתוֹ בְּדָבָר חֲמוּר מְזֵה. וְהָאָדָם
יִתְבּוֹנֵן בְּעֵצְמוֹ, אֵתָּה מֶרְגִּישׁ שֶׁהַצְלַחַת בְּאִיזוֹ דֶּרֶךְ בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם,
תִּתְבּוֹנֵן מָה הַשָּׁלֵב הַבָּא, יְרִידָה אוֹ עֲלִיָּה נוֹסֶפֶת? וְאֲנָשִׁים שְׂאֲחָרִי
הָעֲלִיָּה מִמְּשִׁיכִים לַעֲלוֹת עוֹד וְעוֹד זֹכִים לְהִיּוֹת גְּדוּלֵי הַדּוֹר,
אֲבָל אֲנָשִׁים שְׂאֲחָרִי הָעֲלִיָּה לֹקָחִים מְנוּחָה "וַיֵּרָא מְנַחֵם כִּי טוֹב"
(בְּרֵאשִׁית מט, טו), וּמֶרְשִׁים לַעֲצָמָם לְשַׁחֲרֹר אֶת הַבְּלָמִים, זֶה יָכוֹל
לְהֵבִיא אוֹתָם לְהַפְסֵד גְּדוֹל.

יְהִי רָצוֹן שְׁנִנְזָכָה לַעֲלוֹת הַלָּאָה וְהַלָּאָה וְלֹא לָרֶדֶת, בְּכַחֲנִיַּת:
"מִי יַעֲלֶה בְּהֵר ה' וּמִי יָקוּם בְּמִקְוֹם קִדְשׁוֹ" (תְּהִלִּים כד, ג) אֲמֵן כֵּן
יְהִי רָצוֹן.